

Bolduc

Butlletí Cultural Informatiu de l'Arxiu General de la Diputació de Tarragona

www.dipta.cat

Un nou Arxiu per a un
servei renovat

Inaugurat el nou
Arxiu General de la
Diputació de Tarragona

El fons d'Agricultura
de l'Arxiu General
de la Diputació

La seu canongina

Diputació Tarragona

Número 13 Primer semestre 2013

Un nou Arxiu per a un servei renovat

El dia 27 de maig de 2013 el personal adscrit a l'Arxiu General de la Diputació de Tarragona començava a treballar a les noves instal·lacions que la corporació havia disposat a la Canonja.

El conegut problema de la manca d'espai, comú a tots els arxius, però arrossegat pel de la Diputació de feia ja diversos anys, amenaçava de desembocar, a mig termini, en una situació insostenible. Conscients que calia remeiar-ho, es va pensar en una solució definitiva, orientada a l'adquisició i adequació d'un nou espai. En

estreta col·laboració amb l'Arxiu, es va valorar acuradament la situació del patrimoni documental de l'ens i s'acabà optant per prioritzar el factor espai per damunt del de la proximitat. Així, s'imposà el criteri que ha portat a l'elecció de la Canonja.

El canvi geogràfic de seu ha de servir per renovar igualment l'esperit que l'equip humà de l'Arxiu ha observat sempre, i imprimir una major implicació i un neguit per millorar l'eficàcia i la qualitat del servei.

Bolduc_

Butlletí Cultural Informatiu de l'Arxiu General
de la Diputació de Tarragona

Coordinadors:
Eugeni Perea
Manel Güell

Col·laboradors:
Equip tècnic de l'Arxiu General: Sergi Borralló Llauredó,
Ramon Cornadó Serra, Benet Martí Álvarez i Sara Pérez Rodríguez

Carrer de Vila-seca, 28
43110 La Canonja
Tel. 977 547 662
Fax 977 196 080
arxiu@dipta.cat

Disseny i maquetació:
Unitat d'Imatge Corporativa i Disseny Gràfic
de la Diputació de Tarragona

www.dipta.cat

Diputació Tarragona

Sumari_

Pòrtic

Un nou Arxiu per a un servei renovat

Assaig

Inaugurat el nou Arxiu General
de la Diputació de Tarragona

Fons

El fons d'Agricultura de l'Arxiu General
de la Diputació

Acció cultural

Recull de premsa i bibliografia

Les imatges de l'arxiu

La seu canongina

Inaugurat el nou Arxiu General de la Diputació de Tarragona

En l'escaiença de la posada en marxa del nou Arxiu General de la Diputació de Tarragona, he recordat dues cites sobre la importància i la transcendència dels fons documentals. Una és de l'historiador [Edward Carr](#), que defineix l'arxiu com la memòria d'allò que és viu o bé ho ha estat i que, per tant, és susceptible de proporcionar-nos claus de coneixement. L'altra referència és literària, d'un estil metafòric i humorístic, escrita per [Rafael Argullol](#) a *Visión desde el fondo del mar*, en la qual complementa l'historiador anglès en assegurar que el món sencer és un arxiu i que a l'inici no hi va haver Creador, sinó Arxiver.

Atesa aquesta importància i transcendència, és lògic i conseqüent que administracions, entitats i organismes disposin els fons d'acord amb els coneixements, recursos i exigències de cada època. La Diputació de Tarragona ha estat, des de la seva creació, atenta a aquestes dinàmiques, conscient del pes i la transcendència de la documentació generada tant en funció de les seves pròpies competències com dels fons heretats o cedits. En aquest sentit, consta l'existència d'arxiu des del 1866. El document més antic conservat a la corporació és del 1822, referit a la convocatòria de constitució del primer consistori de la Diputació de Tarragona, que no seria efectiva fins al 1835.

A banda del fons propi, l'Arxiu General conserva els fons de la Beneficència Provincial (1843-1992), de partitures musicals de mossèn [Salvador Ritort i Faus](#) (1908-1955), del Consell municipal de la Secuita (1657-1877), de l'Institut d'Estudis Tarraconenses "Ramon Berenguer IV" (1951-1996), d'imatges (segles XX-XXI) i una petita biblioteca de temàtica diversa però amb

alguns camps especialitzats, com són el jurídic i legislatiu (segles XIX-XX) i el d'història local.

El nou edifici de l'Arxiu General

Els primers passos per respondre als problemes d'espai i desenvolupament que afectaven l'Arxiu —conseqüència del creixement progressiu de la producció documental de l'administració— es donen en el tombant de segle, primer amb l'ocupació de nous dipòsits de la Diputació i més tard amb noves externalitzacions. Finalment, s'estudià la possibilitat d'adquirir un nou local per a ubicar-hi l'Arxiu General, una proposta que fou aprovada l'any 2010 (BOP 297, 29-12-2010).

El nou Arxiu General de la Diputació de Tarragona es troba situat al polígon industrial de la Canonja, carrer de Vila-seca, número 28, illa 2, nau 6. El projecte d'obres ha estat realitzat per l'arquitecte [Germán Mínguez Martínez](#) i dirigit per [Vicenç Veses](#).

La capacitat total dels distints dipòsits de l'Arxiu General és de 5.922 ml. En aquests espais han estat integrats els dipòsits documentals fins ara dispersos en diverses dependències territorials de la Diputació —Obres Públiques, a Reus; Butlletins Oficials, a Tarragona; Arxiu Històric, al Museu d'Art Modern— i, en breu, s'espera traslladar els fons de Carreteres, de Reus, i el de Mas Bové dipositat al monestir de Santes Creus. També han estat reintegrats a l'Arxiu els diversos fons fins ara externalitzats.

La nova seu de l'Arxiu General de la Diputació de Tarragona va quedar oficialment inaugurada el dia 25

d'octubre de 2013, amb l'assistència del president, Sr. Josep Poblet, i diversos diputats, així com els principals alts càrrecs de la corporació.

Característiques tècniques de l'obra

L'Arxiu General ocupa una nau que, inicialment, era diàfana, de 450 m², amb forma rectangular i de dimensions totals de 15 per 30 m, formada per quatre crugies de 7,5 per 15 m cadascuna. L'alçada lliure sota bigues és de 6 m, i la útil sota coberta, de 7,4 m, cosa per la qual s'han erigit dues plantes, comunicades verticalment per escales i per un ascensor adaptat.

La nau està construïda en estructura de formigó i paraments de plaques de formigó prefabricat, que han estat projectades de morter específic, fins a aconseguir una resistència al foc de 180 minuts. La llum natural entra als dipòsits d'arxiu a través de dues lluernes situades a coberta.

Els cinc espais definits són bloc d'oficines, passadís de seguretat i els tres dipòsits, i estan aïllats en cas d'incendi, és a dir, formen sectors d'incendi independents.

A la primera de les crugies s'han situat els accessos, la recepció de documentació, les oficines i serveis, així com els quadres elèctrics i el bastidor de comunicacions.

A les altres tres s'han situat els dipòsits de documents, connectats entre si per un passadís de seguretat.

A més, a la seva entrada hi ha un espai obert o pati de 7,5 per 15 m, on dins d'un armari ventilat s'han situat la maquinària de clima i els contenidors de gas d'extinció. La resta del pati s'ha enjardinat lleugerament i la façana s'ha identificat amb el color i logotip corporatius de la Diputació de Tarragona.

En resum, el sòl de l'edifici fa 562,50 m², amb una superfície construïda útil de 880 m².

Un cens vitícola del 1878?

El 1878 tot just començava el malson de la fil·loxera. Entre les mesures preses, hi hagué la promulgació d'una reial ordre que prohibia la importació de sarments infectats (de 4 de desembre de 1876), la distribució massiva d'un estudi tècnic elaborat per Joan Miret i Terrada (20 de desembre de 1878) i la creació de diverses comissions, locals i nacionals, de defensa contra la fil·loxera (1877-1878). Una altra de les mesures va venir de la mà de la Ley de defensa de la filoxera, que establia l'obligació, per part dels ajuntaments, coordinats per les diputacions, d'elaborar i remetre "un estado espresivo del número de hectáreas de viña que existan en sus respectivos términos municipales, con expresión del nombre de sus propietarios". No cal ser gaire llest per suposar el doble ús, en aquest cas també fiscal, que les autoritats podien fer-ne, d'un cens com aquell. Sí que cal ser una mica entès en la matèria per saber si es va arribar a aplegar un cens com aquest i, si això fou així, quin ús se li va donar i què se'n va fer.

AGDT, Actes, 1876, CP, 382; 1878, D, 107, 111, 119; CP, 234, 239, 290, 291 i 379-380.

La prestatgeria fixa és de Ferretto Group, als dipòsits 1 i 2, amb un total de 2.886 ml, distribuïts en prestatges metàl·lics autoportants amb passadissos inclosos de 6 m d'alçada.

La prestatgeria mòbil del dipòsit 3 ha estat fabricada per l'empresa EUN Euntronic, amb un total de 2.560 ml, distribuïts en prestatgeria metàl·lica de 6 m d'alçada i doble planta autoportant.

La renovació d'aire dels dipòsits s'efectua mitjançant conductes metàl·lics i ventiladors S&P i caixes portafiltres dotades de filtres intercanviables.

El sistema antiintrusisme pertany a l'empresa CITSE, que cobreix totes les possibles entrades al recinte, connectat a una central receptora activa durant les 24 hores.

Els àmbits de treball

L'espai d'oficines i atenció al públic és ampli i lluminós, amb tots els serveis d'accés i consulta de la documentació —fitxes, inventaris, índexs i catàlegs— i de reproducció —fotocòpies, fax, escàner. Alguns dels fons documentals que s'hi custodien es troben microfilmats

o en CD —butlletins oficials de l'Estat, de la Generalitat i de la Diputació— o digitalitzats —actes del Ple de la Diputació. El servei també compta amb una biblioteca auxiliar, amb més de 3.000 llibres en fase de catalogació; d'un fons d'imatges digitalitzades, i, en elaboració, d'un fons documental sobre el patrimoni urbà dels pobles de la demarcació administrativa de la Diputació.

L'Arxiu General disposa d'una sala de tractaments especials de la documentació —fongs, microbis, plagues, etcètera.

El personal de l'Arxiu General

El personal de l'Arxiu General es compon d'una plantilla estable de set persones, entre tècnics (tres) i auxiliars administratius (quatre): Sergi Borrallo Llauredó, Ramon Cornadó Serra, Manel Güell Junkert, Benet Martí Àlvarez, Kelma Martínez Toro, Eugeni Perea Simón i Sara Pérez Rodríguez.

Eugeni Perea

Cap de l'Arxiu General de la Diputació de Tarragona
eperea@dipta.cat

El registre del progrés

L'any 1934, en plena Segona República i només dos anys abans de l'inici de la Guerra Civil, la Generalitat republicana va confeccionar unes fitxes de cada municipi amb tota la informació principal que interessava saber de la demarcació local. Del seu recompte i anàlisi es desprèn que aquell any una quarta part de les poblacions comptaven amb telègraf, una tercera part tenien la seva estació de ferrocarril i fins a dues terceres parts havien instal·lat ja el servei telefònic.

AGD, *Cens i Eleccions*, núm. 196-7.

El fons d'Agricultura de l'Arxiu General de la Diputació

En la societat de l'Antic Règim la base econòmica i laboral anava marcada per l'activitat al camp. L'agricultura va ser un dels principals sectors de producció abans que apareguessin la indústria i el turisme, a la segona meitat del segle XX. Les diputacions provincials van aplicar mesures de foment de l'agricultura, sobretot adreçades a dotar el camp d'unes infraestructures productives aptes per al seu desenvolupament. L'activitat administrativa duta a terme per la Diputació de Tarragona en aquest sentit va generar uns 3 metres lineals de documentació que, actualment, formen part del fons històric del seu Arxiu.

El fons d'Agricultura del dipòsit històric de l'Arxiu de la Diputació de Tarragona conté 13 caps en quart i 14 caps en foli, que abasten els anys 1880-1935 i 1888-1966, respectivament [\[B3-1A/1-27\]](#).

L'Estació Vitícola i Enològica

Les tres primeres de la sèrie en quart i les dues que inicien la sèrie en foli, de l'antiga classificació [\[B3-1A/1-3 i 15-16\]](#), recullen documentació referent a l'Estació Vitícola i Enològica de Tarragona (1880-1899). Encara

que el novembre de 1878 es va crear ja una primera comissió per a l'emissió d'un dictamen sobre la creació d'un establiment agronòmic que difongués l'ensenyament teòric i pràctic de l'agricultura, no va ser fins al 22 de juliol de 1880 que una reial ordre disposava oficialment l'organització a la província d'una Estació Vitícola i Enològica; la Diputació consignava una partida pressupostària de 5.000 ptes. per al seu finançament. Els primers dies del 1881 es resolva l'arrendament per 1.500 ptes. anuals dels terrenys a la partida de l'Oliva (camí de l'Àngel) propietat de Bonaventura Punyed Bofarull, on s'instal·laria l'Estació. Com sol passar en els grans projectes duts a terme per polítics, a través de l'Administració, i amb constructors pel mig, les despeses necessàries per a la nova instal·lació van pujar ràpidament a més de 7.500 ptes., i al final s'hagué de fer una habilitació de crèdit de més de 3.500 ptes. L'Estació Vitícola va ser inaugurada solemnement el 30 d'abril de 1882, i tot seguit se li assignà el personal tècnic competent i les comissions de diputats pertinents; el seu primer director fou l'enginyer agrònom Francesc M. Domingo. Des de 1883 l'activitat operativa de l'Estació es va dirigir a combatre la fil·loxera amb l'acolliment d'un viver de ceps americans resistents a l'insecte.¹

¹ *Extracto de las sesiones celebradas por la Diputación y Comisión Provincial de Tarragona durante el año de 1878, publicadas en el Boletín Oficial con arreglo a lo prevenido en los artículos 37 y 64 de la Ley Orgánica vigente.*Tarragona: Impr. José Nel-lo, 1878, p. 110; *Extracto de las sesiones celebradas por la Diputación y Comisión Provincial de Tarragona durante el año de 1880, publicadas en el Boletín Oficial con arreglo a lo prevenido en los artículos 37 y 64 de la Ley Orgánica vigente.*Tarragona: Impr. José Nel-lo, 1880, p. 26, 303 i 319; *Extracto de las sesiones celebradas por la Diputación y Comisión Provincial de Tarragona durante el año de 1881, publicadas en el Boletín Oficial con arreglo a lo prevenido en los artículos 37 y 64 de la Ley Orgánica vigente.*Tarragona: Impr. José Nel-lo, 1881, p. 53, 93, 188 i 366; *Extracto de las sesiones celebradas por la Diputación y Comisión Provincial de Tarragona durante el año de 1882, publicadas en el Boletín Oficial con arreglo a lo prevenido en los artículos 37 y 64 de la Ley Orgánica vigente.*Tarragona: Impr. José Nel-lo, 1882, p. 63, i *Extracto de las sesiones celebradas por la Diputación Provincial de Tarragona durante el año de 1883, publicadas en el Boletín Oficial con arreglo a lo prevenido en el artículo 64 de la Ley Orgánica vigente.*Tarragona: Impr. José Nel-lo, 1883, p. 101 i 110.

La documentació d'aquesta secció ens aporta informació bàsicament comptable, a més de recollir correspondència, minuts, notes, memòries, actes de sessions, informes, impresos, etc. Tot plegat conforma un corpus documental capaç de mostrar la vida operativa de la institució, en la línia d'allò que indiquen les actes de la corporació, i també el seu funcionament i finançament, les iniciatives vitícoles que posava en pràctica, la funció de foment que exercia i el patrimoni moble i immoble que va acumular.

Vorammar

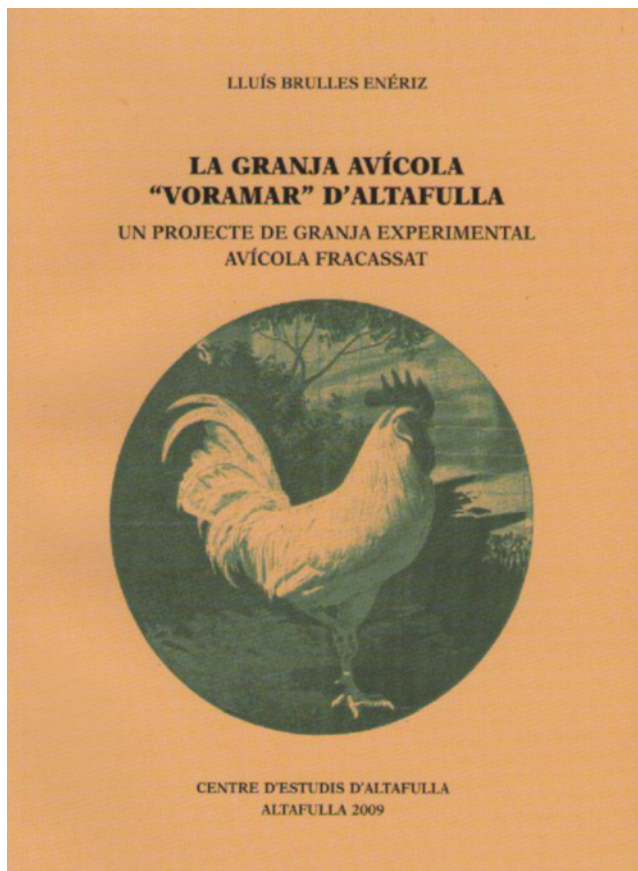
A finals de 1887 el ministre de Foment convocava un concurs per a la creació a les províncies d'una Granja Escola Experimental; les respectives diputacions havien de gestionar l'arrendament d'un espai i finançar-ne la instal·lació. A Tarragona, es van iniciar gestions amb una masia de la noble família dels Castellarnau, que sobtadament i incomprensiblement se'n va anar en orris l'abril de 1889. Amb tot, el projecte d'establiment d'una granja experimental continuà endavant.² Aquesta primera granja experimental sembla que es basava en un projecte eminentment vitícola. Les comarques meridionals havien tingut un enorme impuls amb la producció (i exportació) de vins i aiguardents. A més, ens trobem dins del fatídic perío-

de de la fil·loxera i de la necessitat de combatre-la amb tots els recursos possibles. El 23 de febrer de 1889 el diputat Valls feia una exposició sobre l'establiment de la Granja Escola Experimental i assegurava comptar amb les condicions requerides d'un viver de ceps americans.³ Paral·lelament a l'establiment de la Granja, s'estava gestionant també la creació d'un laboratori vitícola a Tarragona.

Al tombar de segle, l'avicultura, com a tècnica de cria massiva d'aviram per al consum humà, s'havia fet un lloc al costat de la viticultura. En la seva funció de foment, la Diputació de Tarragona replicà el projecte d'establiment d'una granja i, vers el 1922, creava la Granja Voramar, prop del paratge dels Munts, al terme municipal d'Altafulla. Sobre aquest tema, cal esmentar l'existència de l'obra de l'escriptor, historiador i geògraf Lluís Brulles Enériz, sota el títol *La Granja Avícola "Voramar" d'Altafulla. Un projecte de granja experimental avícola fracassat*. Editat pel Centre d'Estudis d'Altafulla, l'any 2009, el llibre recull la història d'aquesta empresa de la localitat, que durant uns anys va ser un referent del sector avícola a Catalunya i a l'Estat espanyol. També durant els anys d'abans de la Guerra Civil va ser una granja experimental de nous sistemes per millorar les explotacions avícoles. Brulles elaborà bona part del llibre a través de la documentació d'aquesta secció.

² *Extracto de las sesiones celebradas por la Diputación y Comisión Provincial de Tarragona durante el año de 1887, publicado en el Boletín Oficial con arreglo a lo prevenido en el artículo 64 de la Ley Orgánica vigente*. Tarragona: Impr. Francisco Sugrañes, 1887, p. 292; *Extracto de las sesiones celebradas por la Diputación y Comisión Provincial de Tarragona durante el año de 1888, publicado en el Boletín Oficial con arreglo a lo prevenido en los artículos 37 y 64 de la Ley Orgánica vigente*. Tarragona: Impr. José A. Nel-lo, 1888, p. 240 i 249; *Extracto de las sesiones celebradas por la Diputación y Comisión Provincial de Tarragona durante el año de 1889, publicado en el Boletín Oficial con arreglo a lo prevenido en los artículos 64 de la ley orgánica vigente*. Tarragona: Impr. Francisco Sugrañes, 1889, p. 31 i 35.

³ *Extracto [...] 1889 [...]*, p. 8-9.

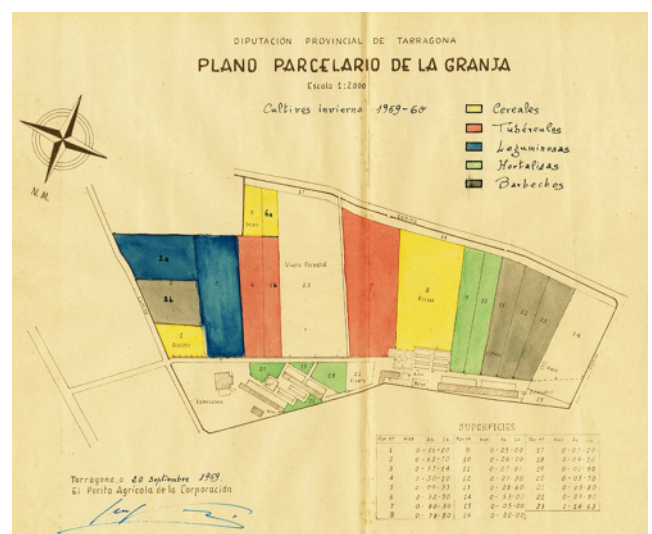
Per Granja Voramar era coneguda una explotació de 2 hectàrees amb conreus d'olivera, cereal, vinya i garrofer, dotada d'una mínima infraestructura avícola (galliners), establia per a cavalls, magatzem, sala d'incubació, habitatge i sínia amb aigua de reg.⁴ Tenia com a objectiu l'estímul de la cria d'aviram entre la pagesia. Va tenir una existència efímera, ja que el 1931 passà a la Comissaria Delegada de la Generalitat, que la va haver de tancar quatre anys després, atès el desgavell polític generat en el període republicà.

Tot aquest recorregut queda reflectit a la documentació d'aquesta secció d'Agricultura, concretament a les capses 5, 6 i 7 [B3-1A/5, 6 i 7], i el període republicà a les núm. 8, 10 i 11 [B3-1A/8, 10 i 11]; en aquesta última consta l'expedient i inventari fet arran del tancament. En conjunt, aquest material ens permet conèixer

aspectes com els seus comptes, balanços, pressupostos, informes d'arrendament, contractes de lloguer, relació de factures i despeses, personal i correspondència amb proveïdors i amb les autoritats agrícoles i ramaderes provincials o nacionals.

La Granja Provincial

Després de la Guerra Civil, la reinstaurada Diputació va crear una Granja Provincial, a Mas Bové, amb els renovats objectius de foment del sector, que va romandre operativa fins a la dècada dels anys seixanta. La seva activitat queda recollida a la documentació, la qual abasta una cronologia que va del 1939 al 1958 [B3-1A/18-21]. S'hi recull informació diversa: comptes, oficis, minuts, resguards, notes, impresos, factures, cartes de pagament i balanços mensuals. També hi figura documentació relacionada amb la Comissió d'Agricultura, Ramaderia i Repoblació Forestal, propostes del servei i el subministrament. A través de les memòries i dels informes es pot copsar la política del Govern en matèria agrícola, les principals dificultats i els reptes dels avenços tecnològics.

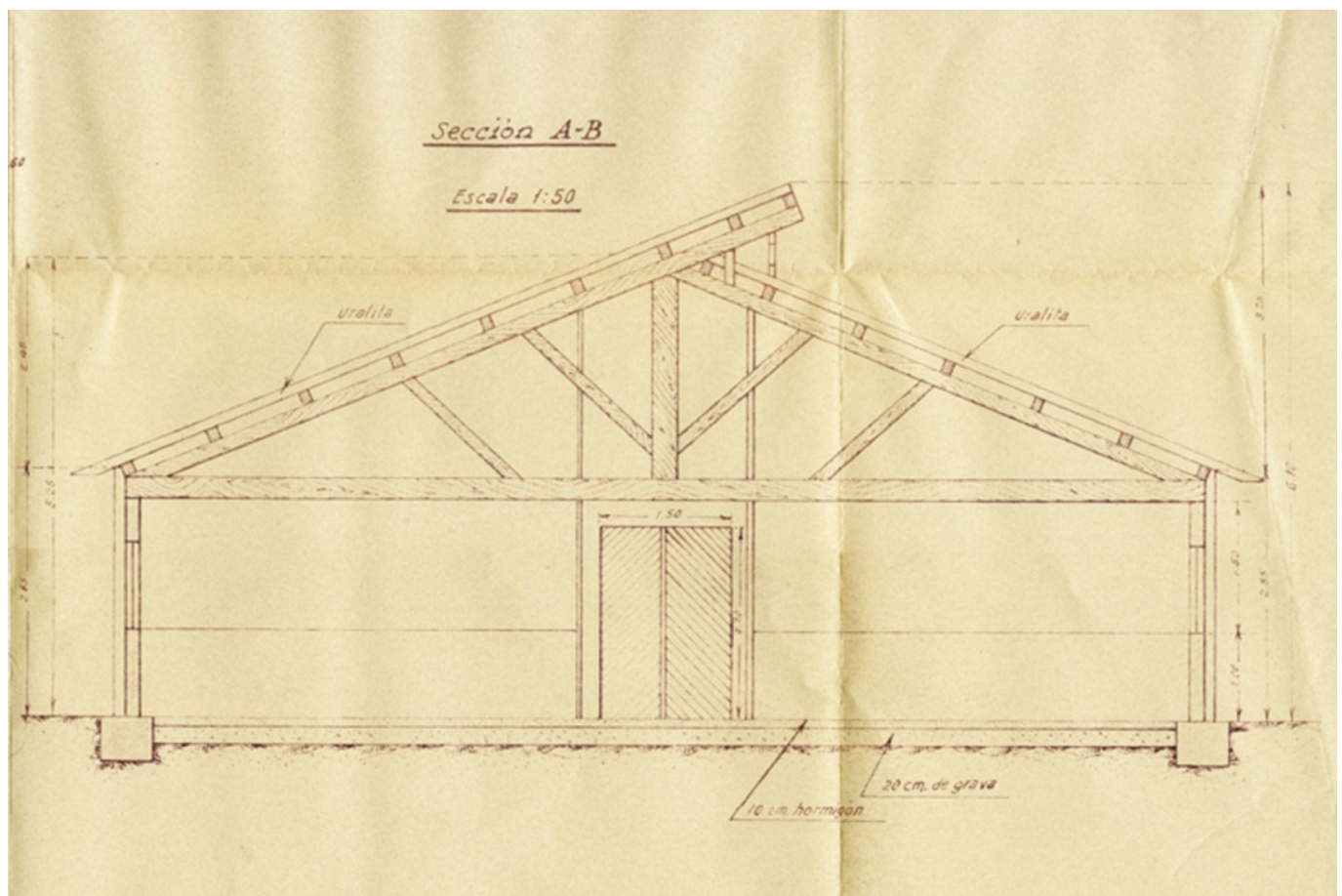
⁴ Seguim BRULLES ENÉRIZ, Lluís. *La Granja avícola "Voramar" d'Altafulla. Un projecte de granja experimental avícola fracassat*. Altafulla: Centre d'Estudis, 2009, p. 11.

Servei Agropecuari Provincial

Les darreres capses [B3-1A/22-27] tracten sobre el Servei Agropecuari Provincial (1964-1967), centrant-se, fonamentalment, en la gestió comptable. Així, podem observar pressupostos, factures, albarans, relacions, rebuts, tiquets, comprovants i resguards bancaris. La part més feixuga la constitueixen els manaments d'ingrés i de pagament i la liquidació de

lliuraments a justificar. Tanmateix, hi ha una sèrie d'expedients de diversa índole però amb el comú denominador de contenir una base estipendiària (projectes, convocatòries i sol·licituds de derrames i subvencions, convocatòria de beques, etc.), on s'hi compten minuts, cartes, oficis, instàncies, actes, decrets, anuncis, memòries, projectes, impresos, informes pericials, estatuts, reglaments, informes i propostes a la Comissió.

Part gràfica

Com sol passar en algunes seccions, els expedients que conformen la documentació del fons són susceptibles de contenir, ocasionalment, alguna mostra documental gràfica, mapes, plànols alçats, dibuixos o esbossos, que complementen memòries, informes o propostes.

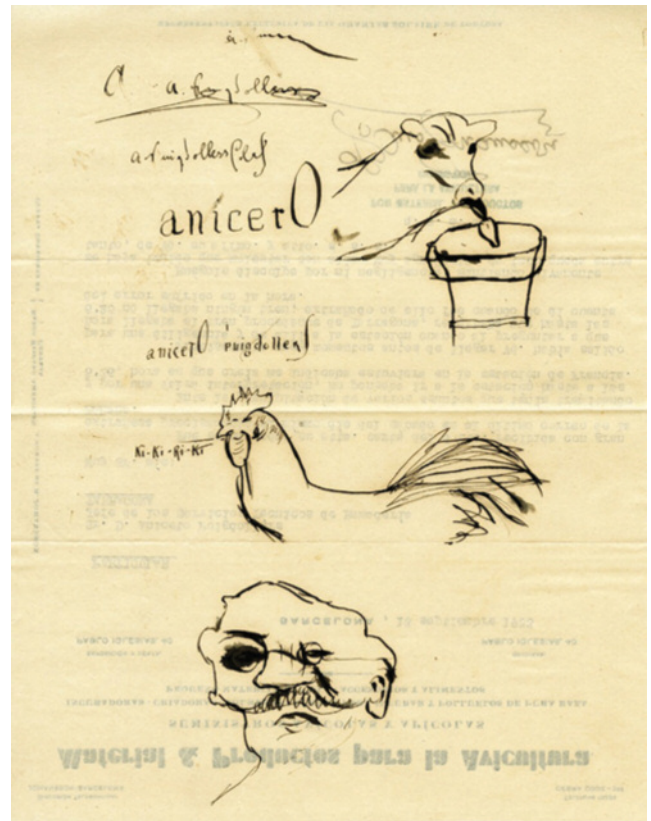
En aquest fons de la secció d'Agricultura s'hi troben: 1 dibuix, 1 esbós, 3 mapes, 1 diploma i 3 plànols. Dues terceres parts, doncs, corresponen a l'aparell gràfic tècnic específic per acompanyar plans i projectes de construcció (mapes i plànols). Entre els mapes, destaca el projecte de massa forestal (1:4000) dels termes de Falset i Porrera [B3-1A/19-7] de 1955. Més aproximadament

és el que ens situa la parcel·la del pujol de la Budellera (1:25000) de 1956 [B3-1A/19-2], dins d'un projecte per repoblar la zona; finalment, ens sorprèn un mapa en mida DIN-A4 de l'Estat espanyol, "representativo de la distribución de los campos de estudio de la Viticultura Nacional", a dos colors, de 1966 [B3-1A/27-3].

Els plànols, entre 1958/1964, han estat aixecats pels serveis tècnics de la Diputació, per tal de dotar el Servei Agropecuari Provincial d'un galliner de cria [B3-1A/27-4] o d'una pastera [B3-1A/21-9]. Són conjunts de plànols, alguns d'ells desplegable i amb una mida de llargària superior al metre. També hi consten dos plànols parcel·laris a color, de la Granja Provincial [B3-1A/21-3].

El detall informal el posa el diploma i el dibuix. El primer correspon a l'acreditació lliurada als participants d'un concurs de "puesta avícola" que es va celebrar el 9 d'octubre de 1958 [B3-1A/21-11]. Quant al dibuix, es tracta d'un conjunt de caricatures relatives al llavors cap del Servei de Ramaderia de la Generalitat, el Sr. Aniceto Puigdollers. Una de les caricatures retrata el que devia ser, a jutjar pel seu nom escrit al costat, la seva cara colpejada i amb senyals evidents d'agresions físiques (ull de vellut i cicatriu); una altra traça un exemplar de la raça vacuna a l'hora de menjar pinso

[B3-1A/8-14]. Són detalls que no deixen de ser representatius del nivell de popularitat que devia tenir aquest personatge entre els treballadors de la secció d'Agricultura de l'antiga Diputació Provincial, llavors Comissaria Delegada de la Generalitat.⁵

Sara Pérez Rodríguez

Manel Güell

Arxiu General de la Diputació

⁵ Puigdollers era inspector provincial d'Higiene Pecüària i cap del Servei Ramader. Desafecte a la República, fou cessat el 1936 a instàncies del Comitè Antifeixista, que li va fer escorcollar el domicili. Hagué de refugiar-se al Pont de Suert, on exercí de veterinari municipal fins al 1939. Les autoritats franquistes el van reposar en el càrrec, però el 1941 la Diputació li incoà un expedient disciplinari per depurar responsabilitats en la gestió de la Granja a l'entrada de les tropes nacionals. BRULLES, *La Granja avícola...*, p. 170-173.

Exposició fotogràfica organitzada per l'Arxiu Comarcal del Baix Penedès

Del 8 al 12 de juliol de 2012 estigué oberta al públic, al local de la Lira Vendrellenca, l'"Exposició fotogràfica del Barri de França. Una passejada pels records del barri". A més de la Jove Baix Penedès i de la mateixa Lira Vendrellenca, també va col·laborar en l'organització l'Arxiu Comarcal del Baix Camp.

Conferències de l'Arxiu Comarcal de la Conca de Barberà

L'arxivera de l'ACCB, Lali Albareda, pronuncià la conferència "L'Arxiu Comarcal de la Conca de Barberà i el fons documental de l'Ajuntament de Senan", el dia 17 d'agost de 2012 al migdia, a la sala d'actes de l'Ajuntament de Senan.

Igualment, el 30 de novembre, a les 18 h, Josep M. Porta i Balanyà, director de l'Arxiu, va pronunciar la conferència "L'Arxiu Comarcal i el fons de l'Ajuntament de Blancafort", al Local de la Gent Gran de Blancafort.

Exposició virtual a l'Arxiu Comarcal de la Ribera d'Ebre

L'Arxiu Comarcal de la Ribera d'Ebre (ACRE) ha confeccionat l'exposició virtual "Portades de Festa Major (1942-1962)", en què es mostren les tapes dels programes de festa de Móra d'Ebre de fa entre seixanta i

setanta anys. Quan encara faltaven uns dies perquè la gent de Móra d'Ebre gaudís de la seva festa grossa, des de l'Arxiu Comarcal van avançar una mica el festeig proposant una visita virtual a l'exposició. L'activitat es pot consultar mitjançant el bàner de la mostra al portal web de l'Arxiu.

(<http://cultura.gencat/arxius/acre>)

Retrats de festa, a Cambrils

Des del segle XIX, els fotògrafs professionals i els particulars s'han sentit atrets per les festes, aquestes fites de la vida col·lectiva que revivim cada any i que són un referent de la comunitat que les celebra. L'exposició "Retrats de festa" vol mostrar els protagonistes de les festes cambrilenques: els músics, els balladors, els cantaires, les pubilles, els que fan els preparatius... I sempre al seu costat o envoltant-los, els cambrilencs i els forasters que viuen la festa.

La mostra estava formada per una quarantena de fotografies dels fons de l'Arxiu Municipal de Cambrils, datades entre inicis del segle XX i l'actualitat. Es complementà amb dos muntatges audiovisuals que permetien fer un recorregut pel cicle festiu cambrilenc en l'actualitat, produïts per Cambrils Audiovisual - Ràdio i Televisió de Cambrils, per l'àrea de Festes de l'Ajuntament de Cambrils i per Revista Cambrils. També s'hi van trobar una tria d'altres tipus de documents relacionats directament amb l'organització de les festes cambrilenques del passat i del present.

L'acte tingué lloc a la Sala Àgora de l'Ajuntament de Cambrils, del 5 al 19 d'octubre de 2012, i va ser orga-

nitzat per l'Arxiu Municipal de Cambrils i l'Àrea de Festes de l'Ajuntament de Cambrils.

Ingrés de documentació municipal a l'ACRE

L'Arxiu Comarcal de la Ribera d'Ebre (ACRE) ha rebut l'ingrés de la documentació de l'Ajuntament de Vinebre (1850/1992), una cessió que engreixa el patrimoni documental de Vinebre conservat a l'ACRE, sobretot amb l'amillament de l'any 1852. El passat 3 de setembre es va produir el primer ingrés de la documentació municipal de Vinebre per tal que l'ACRE procedeixi a la seva organització. El fons documental té un volum aproximat d'uns 80 metres lineals i s'inicia, amb molts buits cronològics, l'any 1852, tot i que no es troba una producció regular de documents fins l'any 1939. Tot i les mancances indicades, el conjunt de documents és un testimoni excepcional per aprofundir en les activitats desenvolupades històricament per l'Ajuntament de Vinebre, així com la dels ciutadans que s'hi relacionen. El personal de l'ACRE espera avançar al llarg d'aquest any en la descripció de la documentació municipal de Vinebre per tal de posar la documentació al servei dels ciutadans, estudiants o investigadors que desitgin consultar-lo. Amb l'ingrés del fons documental de l'Ajuntament de Vinebre a l'ACRE, l'Arxiu assoleix una important fita, per tal com en poc menys de cinc anys des que es va inaugurar, ja custodia vuit fons municipals dels catorze ajuntaments de la Ribera d'Ebre.

Imatges històriques a l'ACCB

El divendres dia 21 de setembre, a 2/4 de 8 del vespre, a la capella de l'antic Hospital de Santa Magdalena, seu de l'Arxiu Comarcal (raval de Santa Anna, 12-14, de

Montblanc), se celebrà la II Jornada Cinematogràfica "Imatges que fan història", que havia programat l'Arxiu Comarcal de la Conca de Barberà. En aquesta ocasió es presentà un muntatge que contenia fragments d'enregistraments de Josep Cabeza, Anton Castellà, Josep M. Marquès, Josep Mateu, Ramon Requesens i Francesc Rull, que abraçaven el període 1934-1984, i que tenia un clar caràcter documental, amb imatges de Montblanc, Poblet i Solivella.

Reus recorda Fortuny

Del 19 al 27 de setembre de 2012 va romandre oberta al públic l'exposició "El record de Fortuny a Reus", instal·lada a l'Arxiu Comarcal del Baix Camp. La mostra va ser organitzada conjuntament per l'Arxiu Municipal de Reus i l'Any Internacional Fortuny.

Quatre milions de consultes virtuals a l'AHA

El 24 de setembre de 2012, a les 23.20 h, es va visualitzar la imatge que feia 4 milions dels documents digitalitzats que es poden consultar al web de l'AHAT des del 10 de setembre de 2009.

Presentació de revista al Priorat

L'Arxiu Comarcal del Priorat va coorganitzar, juntament amb el Centre d'Estudis del Priorat, la presentació pública del núm. 13 de la revista *Lo ViOlí. Revista Cultural del Priorat*, acte que va tenir lloc el 17 de novembre, a les 18.30 h, al restaurant El Racó del Priorat (la Vilella Baixa), i que va comptar amb la intervenció de la cuinera M. Victòria Masip, de Minerva Pi i del duo de clarinet i trompa format per Eduard Juncosa i Judit Rovira.

Exposició sobre La Renaixença

El 18 de novembre de 2012, al Teatre La Renaixença de la Vilella Baixa, s'inaugurà l'exposició sobre la commemoració del centenari de la Societat La Renaixença, acte organitzat per l'Arxiu Comarcal del Priorat, juntament amb Vinícola del Priorat SCCL i l'Ajuntament de la Vilella Baixa.

Presentació d'un llibre a l'Arxiu del Port

El dimarts 27 de novembre, a les 19 h, a la sala d'actes de l'Arxiu del Port de Tarragona, va tenir lloc la presentació del tercer volum de l'obra en format digital *Navinímia. Ancorades al Port de Tarragona. Embarcacions del s. XIX*, de M. Teresa Muntanya i Martí i Francesc Escatllar i Torrent (qepri). L'acte va ser presentat per Josep Andreu i Figueras, president del Port de Tarragona, Enric García Domingo, cap del Centre de Documentació Marítima del Museu Marítim de Barcelona, i Alfred Arola Ferrer, director d'Arola Editors.

L'exposició "Turisme de postal", a Cambrils i a Creixell

El 22 de novembre, a les 8 del vespre, a la Sala Àmbits del Centre Cultural de Cambrils, s'inaugurà l'exposició "Turisme de postal", produïda per la Fundació Caixa Tarragona i l'Arxiu Històric de Tarragona. Es tracta d'una mostra que explica amb imatges l'esclat del turisme a la Costa Daurada a través de les postals que el fotògraf Raymond Miserachs va produir durant els anys cinquanta i seixanta del segle XX. L'activitat turística ha determinat en bona mesura el model de creixement de les poblacions de costa i ha esdevingut un dels principals motors econòmics de les

comarques de Tarragona. Les imatges de Foto Raymond permeten disposar d'una perspectiva única d'aquesta activitat, amb fotografies pensades com a reclam turístic (postals), però que alhora aporten una gran quantitat d'informació sobre aquest fenomen. L'estada de l'exposició a Cambrils s'inscriví dins del cicle d'activitats *L'arribada del turisme a Cambrils (1950-1962)*, que organitzava l'àrea de Cultura de l'Ajuntament.

Del 8 al 31 de març romangué oberta la mateixa exposició a la Casa de Cultura Cal Cabaler de Creixell, coordinada amb l'Ajuntament i la Fundació Catalunya--La Pedrera.

Exposició sobre la sardana

Del 27 de novembre de 2012 al 13 de gener de 2013 romangué oberta al públic l'exposició "La sardana al Vendrell: dels orígens a la difusió internacional d'un símbol. 65è aniversari dels Dansaires del Penedès". La mostra es va poder visitar a la Casa de Cultura Cal Cabaler, de Creixell, i va ser organitzada pel Consell Comarcal i l'Arxiu Comarcal del Baix Penedès, l'Ajuntament de Creixell i Dansaires del Penedès.

La mateixa exposició estigué oberta al públic entre els dies 15 i 25 de febrer de 2013 a El Cellar de Cal Bolavà, de Calafell.

Conferència sobre els templers a l'Arxiu Històric Arxidiocesà

El dijous 29 de novembre, a les 19 h, el Dr. Josep Maria Sans i Travé, director de l'Arxiu Nacional de Catalunya i acadèmic, pronuncià la conferència "700 anys del concili de Tarragona que declarà la innocència dels templers catalans".

L'acte fou presidit pel Sr. Arquebisbe, Dr. Jaume Pujol i Balcells, i tingué lloc a la sala d'actes del Centre Tarraconense El Seminari. Va ser organitzat per l'Arxiu Històric Arxidiocesà de Tarragona, en commemoració dels 700 anys de la supressió de l'orde del Temple i de la sentència d'innocència dels templers catalans dictada pel concili de Tarragona del 4 de novembre de 1312.

El Departament de Mitjans de Comunicació de l'Arquebisbat de Tarragona emeté en directe la conferència a través del web <http://endirecte.arqtgn.cat>.

Gràcies a tots els usuaris en línia de l'Arxiu Històric Arxidiocesà per la seva col·laboració

El 10 de desembre de 2009 l'Arxiu Històric Arxidiocesà de Tarragona posava a l'abast dels seus usuaris registrats a l'Arxiu en Línia la possibilitat de participar en la indexació dels llibres de baptismes, matrimonis i òbits digitalitzats des de casa d'una manera ràpida i senzilla. Des de llavors, gràcies a la col·laboració desinteressada d'aquests usuaris s'han indexat més de 100.000 registres. Només enguany s'han indexat més de 50.000 partides, facilitant així la consulta més ràpida i eficient dels llibres sacramentals digitalitzats.

Gràcies a tots els usuaris de l'Arxiu en Línia per la vostra col·laboració.

Cessió documental a l'Arxiu Històric del Port

El dimecres 16 de gener de 2013 tingué lloc la signatura del conveni de cessió de documentació de l'armador serrallenc Fernando Pons Prat a l'Arxiu del Port de

Tarragona. Hi assistiren el president de l'Autoritat Portuària de Tarragona, Josep Andreu Figueras, i Joana i Josepa Pons Pons, filles del citat armador. Es tracta de documentació relativa a les barques de pesca construïdes per Fernando Pons en els anys seixanta: *La Cruz, Pío XII, Pachicha, Juanita, San Jaime i Juan 2º*. Els projectes de construcció de les barques, els plànols i les fotografies formen el gruix de la documentació cedida. Gairebé un centenar de documents que passaran a formar part dels fons de l'Arxiu del Port de Tarragona i que podran ser consultats per aquelles persones interessades en la construcció d'embarcacions de pesca a la nostra costa.

L'ACRE i la Beca sobre Artur Bladé

Amb l'objectiu de promoure el desenvolupament, la divulgació i el foment dels valors literaris i culturals de la comarca, el Consell Comarcal de la Ribera d'Ebre (CCRE) i l'Ajuntament de Benissanet, amb el suport del Centre d'Estudis de la Ribera d'Ebre (CERE), de l'Associació Cultural Artur Bladé i Desumvila, de l'Arxiu Comarcal de la Ribera d'Ebre (ACRE) i de la Universitat Rovira i Virgili de Tarragona (URV), han publicat una convocatòria de bases per a la concessió d'una beca per a l'estudi de la figura i obra d'Artur Bladé i Desumvila per al curs 2013. L'objecte de la beca ha estat el de desenvolupar un treball de recerca que tingui com a objectiu central l'estudi de la figura, el pensament o l'obra d'Artur Bladé i Desumvila.

L'ACT obté la digitalització de la seva documentació reusenca

A partir del mes de març es pot consultar al web de l'Arxiu Capitular de Tarragona (www.acct.cat) una part de la documentació que l'ACT conserva relativa a la vila de Reus. Reus era un senyoriu del cambrer, digni-

tat del capítol, des de l'any 1203, quan l'arquebisbe Ramon de Rocabertí donà la senyoria que la mitra tenia sobre aquesta població. Aquesta dignitat va ser suprimida el 1539 i els seus béns passaren a la Mensa Capitular. La documentació digitalitzada d'aquesta sèrie suma un total de 24 unitats documentals, entre les quals hi podem trobar diversos capbreus, processos, relació de finques, i una còpia de la butlla de l'e-recció de la parròquia en col·legiata. La digitalització d'aquesta documentació s'ha dut a terme gràcies al finançament de la Càtedra Antoni Pedrol i Rius d'Estudis de Dret Local.

L'ACP organitza la presentació d'un llibre

El 6 de març de 2013, a les 19.30 h, es va presentar a la sala polivalent de Marçà el llibre *Cent anys fent vi*. L'acte fou organitzat per la Cooperativa Falset-Marçà i l'Arxiu Comarcal del Priorat.

L'ACBP organitza unes jornades didàctiques i una exposició sobre la sardana

Des del dilluns 11 fins al dijous 14 de març de 2013, l'Institut Mediterrània, del Vendrell, va acollir les sessions didàctiques adreçades a alumnes de 4t curs d'ESO. Aquesta activitat pedagògica sobre la tasca en un arxiu fou organitzada per l'Arxiu Comarcal del Baix Penedès, i la classe fou impartida per la seva directora.

Del 22 de març a l'1 d'abril estigué oberta al públic l'exposició coorganitzada per l'ACBP, juntament amb els Dansaires del Penedès, titulada "La sardana al Vendrell: dels orígens a la difusió internacional d'un símbol. 65è aniversari dels Dansaires del Penedès". La

mostra es va poder visitar al Centre Cívic La Roca Foradada, de Roda de Berà, i va comptar amb la col·laboració de l'Ajuntament d'aquesta localitat i del Consell Comarcal del Baix Penedès.

Conferència organitzada per l'ACCB

"Catalunya. Un estat medieval d'Europa" és el títol de la conferència que va impartir Josep M. Porta i Balanyà el 22 d'abril de 2013, a les 20.30 h, al Museu Comarcal de Montblanc, dins dels actes de la XXVI Setmana Medieval de Montblanc. L'acte fou organitzat per l'Arxiu Comarcal de la Conca de Barberà, juntament amb l'Associació Medieval de la Llegendra de Sant Jordi.

Exposició organitzada per l'ACBP a Roda de Berà

Els dies 22 i 24 d'abril de 2013, en tres tongades diferents, es van organitzar sengles visites guiades a l'exposició "La sardana al Vendrell: dels orígens a la difusió internacional d'un símbol. 65è aniversari dels Dansaires del Penedès". La mostra, adreçada principalment a escolars d'ESO, es va poder visitar al Patronat Municipal de Cultura de Roda de Berà, i va ser organitzada per l'Arxiu Comarcal del Baix Penedès i l'Ajuntament de Roda.

Activitat pedagògica a l'ACBP

El dia 25 d'abril de 2013, l'Arxiu Comarcal del Baix Penedès va organitzar unes sessions didàctiques per a alumnes de Primària de l'Escola Pau Casals, del Vendrell. L'activitat fou al voltant de l'epidèmia del còlera de 1913, i s'inicià a les 15 h.

L'ACBP presenta un catàleg virtual

El catàleg virtual del fons dels marquesos d'Alfarràs (1157-1609). Llinatge Desvalls va ser presentat el dimecres 3 de juliol, a les 10 h, a la seu de l'Arxiu Comarcal del Baix Penedès, catàleg virtual que ha elaborat el seu personal.

Mostra del fons de l'Ajuntament de Vinebre, a l'ACRE

L'exposició pretenia, a través de la mostra d'alguns dels documents pertanyents als fons documentals cedits per l'Ajuntament de Vinebre a l'Arxiu Comarcal de la Ribera d'Ebre, donar a conèixer part del patrimoni documental del municipi. S'inaugurava el dissabte dia 4 de maig de 2013 i conclouïa el dia 25 del mateix mes, i fou muntada a la sala annexa al consultori mèdic municipal de Vinebre.

L'exposició "Una mostra del patrimoni documental de Vinebre" es va elaborar a partir de la selecció de documents de diversos fons custodiats a l'Arxiu Comarcal de la Ribera d'Ebre (ACRE), com ara el de l'Ajuntament, el de la família Domènech-Martí, el del Centre Instructiu Democràtic, posteriorment anome-

nat Grupo Instructivo Recreativo de Educación y Descanso, i el del Jutjat Municipal, tots ells de titularitat municipal. La mostra pretenia, a partir de la tria d'alguns dels documents cedits a l'ACRE per l'Ajuntament, difondre'n una petita part amb la voluntat de donar a conèixer el patrimoni documental de la vila als visitants de l'exposició i, paral·lelament, mostrar el potencial informatiu dels documents d'arxiu.

De tots aquests fons n'hem fet una selecció documental a través de la qual pretenem donar a conèixer diverses unitats documentals que conformen el patrimoni de la vila de Vinebre, com per exemple la creació l'any 1909 de la Junta Local de Plagas del Campo; un expedient de l'any 1863-1864 per confeccionar l'allistament dels mossos que havien d'anar al servei militar; la requisa de moneda republicana per canviar-la a través del Tribunal del Canje Extraordinario del Banc d'Espanya; un amillament de mitjan s. XIX; el projecte de construcció d'una presa a Garcia a inicis dels anys seixanta del s. XX; les pel·lícules mostrades l'any 1958 al cinema de Vinebre i el cost; l'enterrament i llegats derivats de la mort de Dolores Castellví i Domènech, habitant de Ca Don Joan l'any 1900; un conflicte territorial entre José de Martí Cardeñas i José Antonio Cervelló a la partida de Ribé per la crescuda del riu Ebre entre 1876-1879, i un expedient judicial.

Jacobo Gil de Avalle y Vila Valladares, el mariscal president

Per Reial ordre de 17 d'octubre de 1822, el coronel Jacobo Gil de Avalle (1783-1861) va ser nomenat cap polític de la província. Va presidir la Diputació fins l'any següent, en què els reialistes s'imposaren als liberals i suprimiren les diputacions provincials tot just creades (que ressorgiren a partir del 1835). Amb posterioritat, Gil de Avalle fou mariscal de camp i cavaller de la Gran Creu del Reial i Militar Orde de Sant Hermenegild (1843).

Estado Militar de España e Indias. Año de 1859. Madrid: Imprenta Nacional [1860], p. 16 i 30.

Recensions

MAGRINYÀ RULL, Anna. "Els inventaris d'arxius municipals de la província de Tarragona elaborats en compliment de la circular ministerial de 1945", *Lligall, AAC*, 33-34 (2011-2012), 153-178.

Síntesi d'un estudi inèdit molt més ampli, del mateix títol, elaborat el 1999, a partir de la documentació generada a la secció d'inventari del Departament de Cultura de la Generalitat. Aquesta secció està dedicada a tot allò relatiu a la descripció del patrimoni documental català, i allí hi consten els inventaris i informes tramesos en contestació de la circular ministerial de 10 de febrer de 1945 per la qual es preguntava sobre els fons documentals supervivents de la Guerra Civil (1936-1939), municipi per municipi. Els informes van ser tramesos pels secretaris municipals a les respectives diputacions provincials, les quals van coordinar tota l'operació. Un dels fons de contestacions més nodrit i important és el que hi ha custodiat a l'Arxiu General de la Diputació de Tarragona, raó per la qual el treball de l'autora s'hi centra exclusivament.

Les dades que consten als inventaris tramesos en resposta a la circular de 1945 permeten elaborar un seguit d'estadístiques, de distribució comarcal, d'abast cronològic, de documentació anterior al 1800, sobre la dels anys de guerra, els llibres d'actes o la biblioteca i hemeroteca. La comarca amb un nombre més elevat d'inventaris contestats fou el Baix Camp (14,2 %), i la que menys, el Baix Ebre (6 %). La Conca de Barberà va ser la comarca que va declarar un percentatge més alt de fons documentals anteriors a 1800 (37,5 %), i les que menys, la Ribera d'Ebre i la Terra Alta (10 %). Són extrems que s'entenen si pensem en la destrossa patrimonial que va comportar la batalla de l'Ebre a les comarques meridionals.

A les conclusions finals, l'autora exposa els resultats quantitatius i percentuals del qüestionari franquista, d'acord amb les respostes registrades per cada municipi, amb diverses valoracions que contribueixen a donar una idea força aproximada de l'estat del patrimoni documental català després de la Guerra Civil.

Les carreteres de la Mancomunitat

El govern de la Mancomunitat catalana (1914-1925) va voler fer un esforç per dotar Catalunya d'una xarxa viària digna d'un país europeu. La demarcació tarragonina anava, en aquest sentit, més endarrerida que la resta. El primer lustre de mandat va invertir a la província de Tarragona quasi 765.000 pessetes en concepte de reparació i conservació de carreteres, de manera que el 1920 el president de la Diputació confessava que "avui están més espléndidament conservades les carreteres provincials que les de l'Estat". Si s'hi afegia la inversió en la construcció de noves carreteres, llavors es podia dir que la Mancomunitat hi havia esmerçat més d'un milió de pessetes. Pessetes de l'any de la Gran Guerra.

La Crònica de Valls (21-02-1920), 1.

Sumaris

ANC. Butlletí de l'Arxiu Nacional de Catalunya, Núm. 34 (febrer de 2013): **Editorial**: “Una institució d'estat en temps de crisi”. (1-2). **Temes**: GISBERT I BEL, Montserrat. “Honorat de Pallejà i el fons Ilinatge Pallejà, marquesos de Montsolís” (2-8); UTGÉS VALLESPÍ, Maria. “El *Major* de la Companyia Nova de Gibraltar (1709-1723). El llibre que Pierre Vilar no va trobar” (8-13); Pérez Latre, Miquel. “El fons del futbol català” (13-14). **Noticiari**: “Nou ingrés de documentació al fons Enric Casals Defilló” (15); “L'inventari del fons Ramon Trias Fargas” (15); “Donació de tres fons documentals a l'Arxiu Nacional de Catalunya” (15-16); BERENGUER CASULLERAS, MARC-AURELI. “La col·lecció d'art Bosch i Catarineu va avalar dos crèdits concedits per la Generalitat l'any 1934” (16-17); TERRADELLAS PRAT, Enric. “Ingressa a l'ANC la documentació de la Caixa d'Estalvis de la Generalitat de Catalunya” (17-18); BO I GUDIOL, Mireia. “La catalogació del fons bibliogràfic Ramon Arrufat i Arrufat” (18-19); Mota Muñoz, José Fernando. “La catalogació de la

col·lecció de publicacions de l'emigració catalana republicana a l'Exili i a la Resistència” (19-20). **Publicacions** (20-21). **Ingressos** (22-23). **Agenda** (24).

Butlletí Informatiu de l'Associació d'Arxivers de Catalunya

[http://www.arxivers.com/publicacions/butlleti-de-lassociacio/butlleti-de-laac/doc_download/961-butlleti-107.html], Núm. 107 (gener-març de 2013): **Editorial**: “Els arxius, eines per a la transparència” [1-2]. **El vocal informa**: CONEJO, Josep. “Col·laboracions voluntàries amb entitats del tercer sector” [2]; CONEJO, Josep. “L'ocupació i l'Associació” [2-3]; BOADAS I RASET, Joan. “Reunió dels comitès executius del CCAA i del PCOM a París” [3]. **Empreses**: Vas, Juanjo. “Empreses col·laboradores amb l'AAC” [3-4]. **Notícies** [4-7]. MATAS, Josep. “Montserrat Hosta, *In memoriam*” [6-7]. **De l'arxiu a l'arxiver**: “Marta de Panell” [7-8]. **La Junta Informa** [8].

La Serra d'Almos i les aigües de Tivissa

La Serra d'Almos és un poble del terme municipal de Tivissa, que històricament ha maldat per constituir-se políticament com a municipi independent, cosa que només va assolir, uns pocs anys, durant el període de la Segona República. L'octubre de 1879 van suscitar-se diferències amb els pobladors de Tivissa per causa d'una presa que hi havien construït, el mes de juliol anterior, per poder retenir l'aigua. Els veïns Josep M. Bernat i Josep Borrell presentaren una queixa formal a la Diputació, la qual va manar a l'alcalde tivissenc que prohibís la retenció de l'aigua i que aquesta fos aprofitada com fins aquell moment. La proximitat del riu Ebre i l'abundància de pous han fet que, al terme, la manca d'aigua no hagi estat mai un problema. Tradicionalment, no hi ha hagut cap rec comunitari i els regadius s'han gestionat a través de diverses comunitats de regants que aprofiten l'aigua sobrant de les fonts i en fan una distribució per hores, equitativa i organitzada.

AGDT, Actes, 1879, 298 i 386. *Tivissa. Un poble antic de la Catalunya Nova*, 1984, p. 130.

Premsa

CARALT, A. "L'Arxiu Comarcal del Montsià perd el seu director per manca de recursos". *Diari de Tarragona* (dimarts, 15-01-2013), 19.

"Carrutxa cedirà el seu material sonor i fotogràfic a l'Arxiu Municipal". *Diari de Tarragona* (06-02-2013), 11.

PÉREZ, Mònica. "L'Arxiu Municipal preservarà el fons oral i fotogràfic cedit per Carrutxa". *Més Tarragona* (06-02-2013), 9.

"L'Arxiu Comarcal del Priorat acull els papers 'locals' del Movimiento". *Diari de Tarragona* (30-06-2013), 19.

El diputat Cabestany

Josep Cabestany Hernández va ser diputat uns quants anys, passada la tercera guerra carlina. Nasqué vers 1852, probablement a Valls, on exercia d'advocat. Ingressà a la casa el novembre de 1886, amb trenta-quatre anys, elegit per la circumscripció de Valls, d'on devia ser natural, i ho tornà a ser dos anys després, per 7.965 vots a favor. El repàs de les seves diverses actuacions com a diputat ens el dibuixen com un jove (el més novell dels diputats, per això féu de secretari de mesa més d'un cop) actiu, enèrgic i sense manies a l'hora d'assumir conseqüències. Al llarg de la seva trajectòria política, fou adscrit a les comissions de Beneficència, Primera Ensenyança (1887), Hisenda (1888 i 1891) i de Valls (1889); també fou vicepresident el 1888. Fou un dels impulsors de diverses proposicions: de reduir a una les tres presons de l'Audiència a la província; sobre la derogació de la llei d'alcohol; sobre la carretera de Valls a Vila-rodon; modificació del projecte de carretera a Aiguamúrcia; admissió, pressupostos, etc. Així mateix, li van ser encomanades diverses comissions: una visita d'inspecció a l'Ajuntament de Valls (1889) o dirimir les queixes contra les llistes electorals locals de Falset i Gandesa (1889), entre d'altres. En Cabestany destacava en la faceta de mantenir els principis fins i tot a contracorrent. Tot just havent entrat, s'adherí al grup que protestà per la incapacitat d'Emili Morera d'exercir el càrrec de diputat, i no va tenir inconvenient a votar en contra de tots aquells acords en què hi hagués intervingut Morera. També va dimitir de la comissió de Beneficència en considerar nul·les les eleccions. L'agost de 1887 fou un dels dictaminadors de la revocació sobre la incapacitat del conseller Manuel Riera a l'Ajuntament vallenc, afer que comportà denúncies per un full imprès amb injúries. El 3 de gener de 1891, no conforme amb el procediment de la comissió d'actes a l'hora d'admetre certs diputats, es retirà del Saló de Sessions protestant de tot allò que s'hi acordés. El 1912 residia al carrer d'Orient de Valls.

AHDT, Actes, 1886, p. 33, 36, 41, 54, 55, 57 i 64; 1887, p. 207; 1888, p. 45-46, 49, 59 i 65; 1889, p. 49, 58-59, 261 i 273; 1891, p. 19, 20 i 67; Cens de 1912.

La seu canongina

Les imatges triades per a aquest número de la revista no poden ser més actuals, en escaiença amb el tema principal: la inauguració del nou Arxiu General de la Diputació de Tarragona.

La següent instantània correspon a la façana del castell de Masricard, al nucli antic de la Canonja, agafa-

da totalment gràcies al mestratge del fotògraf Ramon Cornadó, responsable del patrimoni en imatges pertanyent a la Diputació de Tarragona. El casalot mostra una estructura gòtica de planta quadrada amb pati central.

Fitxa tècnica

Fons/col·lecció: Fons d'imatge de l'AGDT

Suport: Digital

Resolució: 3.456 x 5.184 píxels

Cromia: Color

Títol: "Façana del castell de la Canonja"

Datació: 30-07-2013

Autoria: Ramon Cornadó Serra

Procedència: Reportatge

Descripció: Mostra la part davantera completa del castell de Masricard, des de la placeta que dona inici al carrer Major.

Geogràfic: La Canonja

La casa de la vila és emblema de la localitat. A la fotografia es mostra la façana de l'Ajuntament canongí, al carrer Raval, núm. 11, amb el rellotge quadriculat i la placa que recorda l'any 1883 com el de la seva inauguració.

Fitxa tècnica

Fons/col·lecció: Fons d'imatge de l'AGDT

Suport: Digital

Resolució: 3.456 x 5.184 píxels

Cromia: Color

Títol: "La casa de la vila"

Datació: 15-11-2013

Autoria: Ramon Cornadó Serra

Procedència: Reportatge

Descripció: Mostra la façana de l'Ajuntament de la Canonja, a peu de carrer.

Geogràfic: La Canonja

Un president de cinc setmanes: Agustín Roncali

L'any 1820 els liberals lideraren una revolució que va donar nom a un trienni (el Trienni Liberal, 1820-1823). El 1822 van implantar les diputacions com a òrgan governatiu de les províncies. Per encapçalar-les, nomenaven un cap polític que coordinés l'acció governativa, sobretot fiscal, entre els municipis de la demarcació. Fou un any de confusions i indecisions que es va traduir amb un seguit de nomenaments poc encertats, atesa l'escassa duració d'alguns dels titulars. Va resultar paradigmàtic el nomenament com a cap polític de la província, o sigui, president de la Diputació, de l'oficial de Secretaria de Marina Agustín Roncali, cavaller de Sant Jaume. Roncali fou nomenat per una Reial ordre de 15 d'agost de 1822, però no s'incorporà al càrrec fins al següent 13 de setembre. A penes cinc setmanes més tard, una altra Reial ordre (de 17 d'octubre de 1822) el substituïa per Jacobo Gil de Avalu.

JORDÀ FERNÁNDEZ, Antoni. *Orígens de la Diputació de Tarragona (1822-1840)*. Tarragona: Diputació, 2008, p. 96.

Les instal·lacions del nou Arxiu General de la Diputació de Tarragona disposen d'espaioses estanteries dotades dels més moderns mecanismes electrònics d'obertura i tancament.

A la imatge, les prestatgeries de la part de dalt del Dipòsit B3.

Fitxa tècnica

Fons/col·lecció: Fons d'imatge de l'AGDT

Suport: Digital

Resolució: 3.456 x 5.184 píxels

Cromia: Color

Títol: "Dipòsit B3, estanteria 19"

Datació: 15-11-2013

Autoria: Ramon Cornadó Serra

Procedència: Reportatge

Descripció: Mostra el passadís entre les estanteries 19 i 20 del Dipòsit B3 de l'AGDT.

Geogràfic: La Canonja

Finalment, oferim una panoràmica de l'oficina de treball, on l'equip humà de l'organisme desenvolupa la seva feina quotidiana davant de l'ordinador. Els fines-

trals del fons donen llum a tota l'estança. Al fons, el despatx del cap...

Fitxa tècnica

Fons/col·lecció: Fons d'imatge de l'AGDT

Suport: Digital

Resolució: 3.456 x 5.184 píxels

Cromia: Color

Títol: "Zona de treball"

Datació: 11-07-2013

Autoria: Ramon Cornadó Serra

Procedència: Reportatge

Descripció: Mostra un moment en la feina a l'oficina de l'Arxiu General de la Diputació de Tarragona.

Geogràfic: La Canonja

Diputació Tarragona

DIPUTACIÓ
POSEM
L'ACCENT

www.dipta.cat